

ושונים, כגון, "אחידות הפיקוד", "האצלת סמכויות" וכיוצא בם, אבל כאן פטורים אנו מברור ארוך ומפורט, כי השפעת שלוש המפקדים הנזכרים על העניין שלפנינו הינה עובדה שאי אפשר להטיל בה ספק. בנסיבות המיקרה, כל ניסיון של דרג ממונה להאשים את הכופף לו, פועל אוטומטית ככומרנו.

ביחס לאלעזר נוסף, שאחריותו הפכה ישרי רה ברגע שהחליט לרדת וקבוע גם את פרטי הביצוע האופרטיביים והטקטיים, אשר לפי החיגיון הצבאי-הירארכי וגם מן הבחינה הדינמית של יעילות ניהול מאמץ המידחמה בכללה, לא היו כלל מעופקו.

הוא פלש לתחום מפקד-הפיקוד, ולכל צורך מעשי שהוא פעל כאילו אין לו אמון ביכולתו של גונן למלא כראוי את תפקידו המוגדר, למרות שבהחלט ייתכן כי אלעזר כלל לא נתכוון לכך באורח מודע.

אלעזר אף הרחיק לכת וסיג, כאמור, גם את שיטת הביצוע הטקטית של האגודות. כדי שיובר במה מדובר, נאמר שאלעזר היה רשאי לפרט כפי שפירט, רק בתנאי שהיה בכונתו להישאר במקום ולנהל את הקרב אישית, תוך הימצאות בשטח. בהמשך, נעמד ביתר פירוט על מיכונים התיכונן והשליטה שהפעיל את המבצעים בדרום, ונראה בצורה יותר קונקרטית במה ועד כמה קילקל אלעזר את השורה. כאן נשוב ונפנה לבחינת תוכנית המיתקפה בגופה.

בלי משוסים ותותחים

ה דבר הכולט לעין ראשונה הוא אי-בהירותה ורבי משמעותה של "המשימה", בעיקר לאור "השיטה" שהוכתבה. (מבחינת הדרג המקבל, נחשבים אותם עיקרי ביצוע המוכתבים מלמעלה כנתונים, שאינם מסורים לשיקול-דעתו ואסור לו לשנותם, אלא עליו להתחייב אליהם, בשעת ולצורך התכונן שלו, כאל חלק אורגני מן "המשימה"). די בהיגיון פשוט בלבד להבין שאי אפשר, מבחינה טכנית, לבצע "התקפה", "השמדה" וכו' בלי תחום פשוט פשוט, אם לא ערוך כוונן בלתי תלוי.

במאמר הקודם תיארו את סכימות "גוש הנ"ט" במירשמים, מילמנו את הטאגר — שהוא ארך הטווח בין אמצעי הנ"ט — בעורף מערך ההגנה, וזאת כדי להדגים את משמעות פער-הטווחים שבין הכלים השונים, אבל בפועל, יש שהמצרים הציקוהו אף בשוליו הקידר

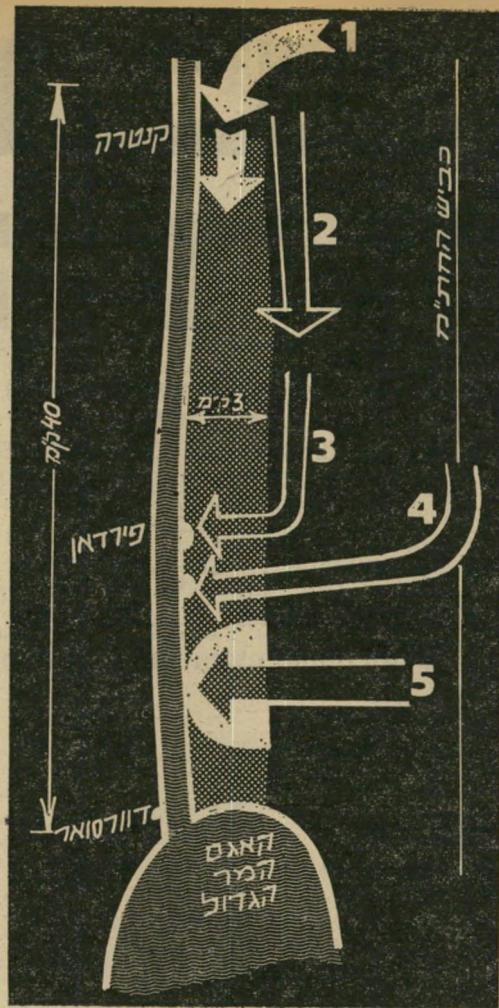
לא תמיד עדיפה החקפה מן האגף על התקפה חזיתית

מיום של המערך. משם, היה ביכולתו לפגוע בכלי-שיריון עוד בהיותם מרוחקים 2-3 ק"מ מקור-החפירות המצרי הקידמי; כלומר, מעבר לטווח-הירי הרגילים של הטנקים והרבה קודם שיגיעו לטווח הסתערות. במצב זה, היה "סיג טווח הטאגר" מחייב להכפיל את מרחקה מקור המים של התקדמות אגדת ברן, ולהעמידו על 6 ק"מ, במקום ה-3 המקוריים.

שאלה אחרת נפרדת היא, כיצד ניתן היה לקוות, עד כמה שהכוחות המסתערים נוגעים, שיבצעו "התקפה" או "השמדה" יעילה של הכוחות באזורי הצליחה, כאשר כל המצרים, שלאורך התעלה ובמרחק 3 ק"מ ממזרחה, חסנים מראש ולגמרי הפניהם — הם, גשריהם, מעבורי תיהם וכל חסיפיים העורפי מן הגדה המערבית. ככל שעולה מן התוכנית, מסתבר, כי הטיפול בכל אלה היה מסור בידי חיל-האוויר הארטילריה. נראה כי גם לאחר מה שהוכח ביומיים הקודמים, עדיין ציפו והעריכו שבאמצעים אלה יינתן "לממט" מערכים מצריים — ורק אז יתרגו הכוחות המסתערים מן הקו שהיתווה. "סיג טווח הטאגר" ויקרבו אל קו המים, לניצול ההצלחה. בפועל, לא נבחנה כלל שאלה זו, משום שבעת פתיחת המיתקפה היתה כמות הארטילריה שבסיני דלה ביותר, וחיל-האוויר הופנה לצפון ולא פעל כלל בסיוע ישר לאגדות הדרום.

צריך גם להזכיר ולשאול איך, לאחר שי הוכרר כי האגודות יתקפו כדא ארטילריה של ממש ובלא חיל-האוויר כלה, התכוונו לגרום את "התמוטטות" המצרים, כעוד הטנקים עדיין מצויים להקפיד לנהל את "התקפתם" במרחק 3 ק"מ מקו המים.

אלמנט טאקטי נוסף שהכתיב אלעזר בתוכניתו היתה, האגודות יתקפו את איזורי הצליחה, מן האגף; כלומר מצפון לדרום. בתנועתם בשטח, מקנטרה דרומה, נתקלו כוחות ברן — נדייק, חטיבת גבי מאוגדת ברן — באש נ"ט מן האגף הימני (המערבי). כיוון שלא נאמר להם להשתרע אל מקורות-האש המצריים, אלא לצאת משטוחם היעיל — וברור כי לצורך זה, כל אש נ"ט נחשבת כאש סאגרים — סטו היחידות הללו בהדרגה למיזרח. עד שבהגיעם מול הפירדאן נמצאו במרחק כ-6 ק"מ מקו המים. סטייה זו היתה טבעית וגם הגיונית. אילו הקפידו לנוע כמיצות הפקודה, במרחק 3 ק"מ מן התעלה, היו כוחות ברן נוגחים בטימטום מוחלט, כי אז היה קו התקדמותם חופף את קו השוליים הקידמי של מערך-ההגנה או "גוש הנ"ט" המצרי. במצב זה, היו הטנקים משמשים כמעין מטרת נעות במיטות, כאשר

דימיין ומציאות
כיווני התקפה של 8 באוקטובר, כפי

שיכלו להיות וכפי שהיה במציאות: (1) התקפה "האמיתית" מן האגף, מצפון לדרום, שלא תוכננה ולא בוצעה. (2) התקפה מן האגף לפי תוכנית אלעזר וגונן: איננה תוקפת כל אויב, אינה מונחתת כלפי האגף, אלא נעה בשולי החזית ולארכה. (3) הפנייה מיזרחה, לכיוון הפירדאן, כפי שהיה ברן מבצע אותה, אילו נע, כמצווה, במרחק 3 ק"מ מקור-המים. התקפה מונחתת חזיתית, ממזרח למערב. (4) הפנייה מיזרחה, לאותה התקפה, כפי שבוצעה בפועל, מקו כביש החזית — לכל צורך מעשי שהוא, וזה בחזיתיות שלה ובכוונה להתקפה "הנכונה". (5) הפיתרון הטקטי הנכון: התקפה חזיתית, שמולה עומק של 3 ק"מ בלבד — לעומת 40 ק"מ של התקפה ה"אמיתית", ניתן להנחיתה, בהפתעה יחסית, בכל נקודה נבחרת לאורך החזית הארוכה של איזור הצליחה המרכזי. סידרת הבקעות כאלה יכולה היתה לפורר, ואחרי-כך לרסק את ראש-הגשר המצרי. היא היתה יעילה, בנסיבות ההן, לאי-ערוך מהתקפה מחאגף.

דוד מסייד מעל לתעלת-סואץ

האויב קולע אליהם ממחסה עמדותיו המוכנות. בירותו כלפי חזיתו, אל אגפם הטאקטי ואל צידם הפיזי של הטנקים. בנועם במרחק 3 ק"מ מן הסוללה החטיאו הטנקים של חטיבת ברן את המערך המצרי והועילו "להשמידו". בדיוק כמו בסותם כמה קילומטרים נוספים מיזרחה, על אלה נוסף השפעות של פני הקרקע, ובעיקר את הנבדה שכאשר מדובר בטנקים, יכולה סטייה 2-3 ק"מ להתרחש — וגם להיתקן — בנסיבות ההן, כארף-עין. אינני יכוין להימנע מפיאיה על כל היתרונות טנקיסטים, האמורים להבין כמה מדובר וכבד את הקימו רעש גדול מליכך מאותה סטייה.

לעניין הבהרת כיוון התקפת-ברן חשובה העובדה, שבהיות המערך המצרי כפי שהיה אז — דהיינו, ערוך ברובו בעומק של כ-3 ק"מ בלבד מן התעלה — הרי גם אילו דיקדקו כוחותיו של ברן כחוט-השערה עם הפקודה, היו נמצאים כל העת 3000 מטרים ממזרח לקרהמים וכל התקפה, או "גישה", שהיו מנסים כלפי התעלה — לחלוץ מעוזים, לתפיסת גשרים או לכל התכלית אחרת — היתה בהכרח מונחתת ממזרח למערב.

מבחינה מעשית, לא העלה הדבר ודא הרי, כמלוא הנקימה, אילו החלו בפנייה מערבה משום במרחק של 3 ק"מ מן הסוללה, או בריחוק של 8 ק"מ ממנה.

אילו נטען שברן היה חייב להימנע מכל תנועה שהיא לכיוון קרהמים, ושעצם פנייתו להתקפה בפירדאן (ואין חשיבות, לצורך זה, מהי תכליתה) היתה שגיאה ונעשתה בניגוד מוחלט לתוכנית ולפקודות, אזי היה מקום להאשים את ברן שתקף חזיתית, ממזרח למערב. אבל הכל אומרים ומאשרים, שברן אכן היה אמור לתקוף את איזור הפירדאן, והפולמוס נסב על המטרה, על אופן הביצוע וכיו"ב. בנסיבות הללו נראית הטענה, שברן היה צריך וגם יכול לתקוף את הפירדאן בכיוון צפון-דרום, כבלתי-מציאותית וגם כתמוהה מאד, אם לא לנקוט ביטוי חריף יותר.

האגף הוא חזית

עד שהתכתשו בכירי המפקדים בסניגו כשאי לה, "מראשם" בהתקפה-מיזרח-למערב-במקום-מצפון לדרום, לא עלו שתי שאלות אחרות, החשובות ממנה לאי-ערוך: איזו תכונה "אמיתית" הוקנתה בתוכנית המטכ"לית-הפיקודית להתקפת ברן (ולתקפתו המיועדת של שרון, אחריו); ולמה לא נקבעה שיטת התקפה חזיתית.

בצבא המוכה שיטחיות אינטלקטואלית ומיקצועית, מובנת-מאליה תפוצת התופעה, שקצינים שבוים כליל באכסיומות, אשר משום-מה נפוצו והשתררו; ולאמיתו של דבר אפילו אינם דבקים באכסיומה גופא, אלא באיזו שהו סמל סמנטי, אשר כאילו מבטא אותה.

אכסיומה מרכזית כזו היא הבהרות כי "גישה העקיפה" וסימנה הסמנטי, המקובל ב"צה"ל, הוא "התקפה מן האגף". מכאן רק עוד צעד אחד נוסף לשידורה הטוטלית של ההתייחסות "החזיתית" ולפסיתתה ככזו. הרעיון ש"התקפה חזיתית" עשויה להיות עדיפה על התייחסות מן האגף, גם כאשר ניתן לבצע את האחי

כשידדו דודו דדוהה וקבע את פרטי הביצוע הפכה אחריותו ישירה

רונה, ודאי נראית לקצין צה"ל הממוצע, הקרי ראו מישפט זה, ככפירה בעיקר. אך לא רק שהדבר ייתכן, אלא גם אין כל מניעה לכך שבנסיבות מסוימות, ההתקפה החזיתית היא שתהיה ה"עקיפה" באופייה ואילו האגפית — "ישירה".

לא אכנס כאן לסוגיה זו, ואסתפק בהבאת הקביעה שההבחנה, ברמה הטאקטית, בין התקפה מן האגף להתקפה חזיתית, איננה מהותית אלא טכנית בלבד וכשלעצמה, אין האחת עדיפה במשהו על האחרת.

התקפתו של ברן, כפי שתוכננה וגם בוצעה איננה יכולה, כמובן, לשמש דוגמה לדברים אלה. "סיג טווח ה"טאגר" גזר מראש שלא תהיה זו כלל "התקפה"; ושהתקדמות הכוחות תיעשה לא כלפי אגף המצרים, אלא ב"ניצב" לו, ותתנהל במקביל לחזיתו ובריחוק-מה ממנה. לחימת ברן היתה נעשית "התקפה מן האגף" רק בתנאי שאכן היתה מתנגשת, בחזיתה, באגף ארמיה 2 והולכת ומתאמצת, "לגולל" אותו מצפון לדרום. תנאי זה יכול היה להתמלא באחד משני מצבים: הראשון, שהמערך המצרי היה מתפשט, בבוקר ה-8 באוקטובר, כדי 6 ק"מ, נאמר, לתוך סיני, ואילו ברן היה נשאר דבק בפקודה כלשונה ומקפיד לנוע במרחק 3 ק"מ בלבד מקרהמים; והשני, שהרמטכ"ל היה מבין כי הגדרת המשימה הפיקודית כ"התקפה", או "השמדה", איננה עולה בקנה אחד עם התחמקות מן הטאגרים. אז היתה משנה מתוכניתו, מורה את ברן שיפתח בהתקפה חזיתית באיזור קנטרה, או מעט מתחתיה, יגיע שם עד התעלה ואז ייסוב שמאלה ויגיע לכיוון דרום, כאשר אגפו הימני (המערבי) מתקדם פיזית על הסוללה, לוחם באויב שלפניו, משמיד את הגשרים והמעבורות שעל התעלה ומעסיק את הרמפות ואת הסוללה המצרית שבגדה המערבית. אך-יורק באופן זה אמנם היה ברן יכול להגיע מכיוון צפון אל איזור הפירדאן ומעוזי הגיורה המרכזית שלא נפלו עדיין.

לשני המצבים הללו יתרון ברור על זי שיצרה התוכנית המטכ"לית-פיקודית: אומנם שניהם פיתרונות טאקטיים מוטעים, אבל לפחות אפשר לראותם פיתרונות סבירים, ומתאימים לכינוי "התקפה מן האגף", מאשר שיש לנו לבחנה ולהשוותה לאלטרנטיבה של התקפה חזיתית. צורת איזור הצליחה המרכזי המצרי היתה כ"נקניק", שרוחבו כ-3 ק"מ ואורכו כ-40 ק"מ (מקנטרה ועד דור-סואץ).

ברור, כבר ממכת ראשון, שכל התקפה חזיתית על מערך זה תצטרך להידרר לעומק של